

LIETUVIŲ KALBOS ŽARGONO PAVIENIAI SUPRIEVEIKSMĖJĘ ŽODŽIAI IR PRIEVEIKSMIAI BE FORMANTŲ BEI JŲ ADAPTACINĖS YPATYBĖS¹

Robertas Kudirka

VU Kauno fakultetas
Muitinės g. 8,
LT-44280 Kaunas
El.p. robertas.kudirka@knf.vu.lt

Prieveiksmis yra pati dinamiškiausia kalbos dalis ir pasižymi nepaprasta įvairove. Lingvistinėje literatūroje pirmiausiai akcentuojamasrieveiksmio požymis – nekaitymas (laipsnuojama tik dalisrieveiksmių):rieveiksmis baigiasi darybos formantu, darybos pamato priesaga, tiesiog kamienu, darybos pamato galūne, kuri neturi galūnės vaidmens (LKG II 1971, 425; Paulauskienė 1994, 378). Prieveiksmai nuo kitų kalbos dalių skiriasi ir tuo, kad gali būti padaromi iš įvairių kaitomų kalbos dalių ar žodžių junginių, bet daugiausiairieveiksmių yra padarytų iš būdvardžių su priesaga *-ai* (LKG II 1971, 426; Paulauskienė 1994, 379; BSŽ 2004). Rečiau daromi iš būdvardėjančių dalyvių ir daiktavardžių, ir visai nedaug iš įvardžių, skaitvardžių, veiksmažodžių (Keinys 1999, 99). Prieveiksmai gali būti daromi ne vien tik morfologinės darybos būdu, galima irrieveiksmių daryba sumišusiu, keliapakopiu adverbializacijos būdu: žodžio formai laipsniškai praradus paradigmą ir pakitus galūnei į kitos funkcijos baigmenį ar formantą (Paulauskienė 1983, 289). Adverbializacijos procese funkcijas pakeitę afiksai (ppr. priesagos, linksnių galūnės) ilgainiui virsta darybiniais formantais. Adverbializacijos laipsnis gali svyruoti: ryšys su kaitomu žodžiu gali būti tiek aiškus, akivaizdus, tiek visai nutrūkęs – ši situacija nulemia daugybės variantų atsiradimą net ir kodifikuojamoje kalboje. Norminamos bendrinės kalbosrieveiksmių raidai būdingi įvairūs komplikuoti reiškiniai, nes pereinantis ar perėjęs įrieveiksmį žodis (samplaika) kinta ne tik morfologiškai, bet ir fonetiškai, semantiškai. Bkrieveiksmių klasifikavimo keblumai akivaizdūs nuosekliamerieveiksmių apraše pagal morfonologinės analizės principus (Pakerys 2002, 510–593), kada prisireikia termino *baigmuo* ar negriežtų apibūdinimų *apstabarėjęs, savo pavidalu primena* ir kt. Jei kodifikuojamoje kalboje gana žymirieveiksmių raidos įvairovė, kokių reiškinų galima būtų tikėtis nenorminėje kalboje, žargone? Svarbu suprasti, kad santykiai tarp norminės, standartizuojamos ir nenorminės kalbos nėra stichiški, nes didžioji dalis tokių reiškinų yra tarsi sistemų (bk ir ne bk) sandūra su savais dėsningumais. Pavyzdžiui, skolinių adaptacijos reiškinys yra nulemtas tam tikrų aiškių dėsningumų. Supaprastintai adaptacijos pakopas galima apibūdinti trimis pakopomis: nulinę, dalinę ir visišką (plg. Filipović 1980, 2–5). Pagal adaptacijos laipsnį skolinius galima skirstyti į: a) visiškai neadaptuotus², b) adaptuotus tik grafiškai ir fonetiškai, fonologiškai, c) adaptuotus grafiškai, fonetiškai ir morfologiškai. Toks skolintos leksikos visapusiškas adaptavimas(is) ir integravimas(is) (dar reiktų pridėti semantikos ir sintaksės aspektus) yra universalija daugelyje kalbų (Haspelmath 2009, 42; Treffers-Daller 1994, 243–244; Eisenberg 2001, 193–205; Irwin 2011, 44–53; Sharp 2001, 30; Zabawa 2012, 34–37; Sunde 2018, 85–88; Durkin 2014). Morfologinis adaptavimas jau yra skolinio integravimosi į sistemą požymis ir turi kelis potipius: (1) kaitybinės galūnės gavimas, (2) darybinės priesagos pridėjimas, (3) darybinės priesagos keitimas (kalbos donorės darybinė priesaga pakeičiama kalbos recipientės priesaga) (plg. Pakerys 2016, 264; Wohlgemuth 2009, 56; Valeckienė 1967, 128). Tiek vedinio su sava priesaga pasidarymas iš skolinio, tiek afiksinė adaptacija (perdirbimas pagal semantiškai artimus afiksinius darinius) yra jau įvykusios integracijos patvirtinimas (Urbutis 2009, 137–138; LKE 1999, 15).

¹ Straipsnis parengtas vykdant Valstybinės lietuvių kalbos komisijos 2019–2021 m. finansuojamą projektą „Lietuvių kalbos žargono lingvistinės ypatybės“.

² Nulinė adaptacija yra teorinis dalykas – dažniau vartojamas skolinys savaime fonetiškai adaptuojamas pagal svetimųjų fonemų substitucijos kuo artimesnėmis savosioms principą, taip atsiranda keli fonetiškai pakitę variantai, tai ypač akivaizdu žargone, plg.: *vabšče, vabšė, vobšče* (rus. *вобуше*) ‘išvis’.

Minėtus adaptavimosi laipsnius vaizdžiai galima pailiustruoti keliomis žargonybių grupėmis. Skolinta bendratis *achujiet'*, *achujet'* (rus. vulg. *oxyémb'*)³ adaptuojama keliais variantais fonetiškai ir grafiškai reikšmėmis 'pakvaišti' (va cia tai axujiet galima, nuotaika ishvis sugadino)⁴ ir prieveiksniška reikšme 'nieko sau!; geriau nereikia' (Axujet, kokia svarbi naujiena... Kaimo pliatkai). Ši bendratis hibridiškai yra adaptuojama morfologiškai su priesaga *achujielinti*, *achujelinti* 'nustebti; nuprotėti' (plg. formas būt. l, vns. 1, 2, 3 a.: *oxyél*, dgs. 1, 2, 3 a.: *oxyéli*) – veiksmožodį galima asmenuoti. Tos pačios šaknies būdvardis su priesaga *-nas* (rus. *-ный*) adaptuojamas fonetiškai, grafiškai ir galūne morfologiškai *achujienas*, *achujenas*, *-a* (rus. vulg. *oxyénный*) reikšmėmis 'puikus' (Ale gi achujienas kūrinys!); 'didelis' (Beto gi nelabai senas lupenas varo i lietuva muitai achujieni.); toks būdvardis jau laipsniuojamas (nusipirkau toky aparaciuka tai dabar no problem ko jus ant jo vaziuojat viskas normalei jis net uz motorola v3 achujenesnis). Adaptavimo metu kaitybines galūnes pridėjimas (rus. *-ный* > *-as*) žymi skolinio integravimąsi į sistemą. Iš būdvardžio pasidaromas hibridinis prieveiksminis – darybine priesaga *-ai* tik įtvirtina grafinį ir fonetinį integravimąsi: *achujienai*, *achujenai* 'puikiai, gerai' (Taip atrodo achujenai, bet ir kainuoja neblogai.); 'labai' (isvada - reik turet achujenai daug babkiu.). Toks vedinys taip pat gali būti pasidaromas afiksinės adaptacijos būdu – tiesiog iš rusų kalbos prieveiksminio – pakeičiant kalbos donorės darybinę priesagą į kalbos recipientės priesagą: prieveiksminis *achujienai* pasidaromas tiesiog adaptuojant iš rusų kalbos prieveiksminio *oxyénно* (atmetus rus. k. prieveiksminę priesagą *-o*), o ne iš būdvardžio *achujienas*.

Analizuotų žargonybių pradžios balsių *a* ir *o* tartis gali įvairuoti, bet toks tarties variantas retesnis: *ochujienas*, *ochujenai*, *ochujielinti*. Rusų kalbos žodžių nekirčiuotuose skiemenyse rusų kalboje vietoj *o* tariamas redukuotas *a* (PT 1980, 25–27; Аванесов 1984, 51–60), ši tarties ypatybė gana nuosekliai perimama ir skolinantis rusiškus žodžius. Dabartinės slavų kilmės žargonybėms būdingas sistemiškas šaknies balsio *e*, *ie* varijavimas su diftongizuotais ar kitaip pakitusiais balsiais (išsamiau žr. Kudirka 2019, 51). Žargoniniai prieveiksminiai perima šia ypatybę iš pamatinių žodžių – būdvardžių: *viečnas*, *večnas*; *abaldienas*, *abaldenas* ir kt.⁵ Įtaką tokiam varijavimui adaptuojantis gali daryti ir bendrakilmiai norminiai žodžiai, pvz.: *šviežias* (plg. rus. *свежий*, lenk. *świeży*) ar teritorinių dialektų *e/ie* diftongizacijos arealai, kurie išsibarstę po visa lietuvių kalbos plotą (Urbanavičienė 2018, 59; Kardelis 2009, 100–139).

Žymiai rečiau skolinys neadaptuojamas morfologiškai ir vartojamas tik kaip prieveiksminis, pvz., *slabo* (rus. prv. *слабо* 'neįmanoma, sunku', lenk. prv. *slabo* 'silpnai; prastai') 'nepajėgù, per silpnai': O tau slabo pripazint, kad isivaizduoji esanti niekam tikusi (žr. skyriuje Žargoniniai prieveiksminiai be formantų).

Publikuoti žargono žodynai ir žargonybių vartojimas dabartinėje kalboje paskatino imtis sistemingai tyrinėti jų gramatinio adaptavimo dėsnius, nustatyti vidinių normų požymius. Sistemingiau išanalizavus vien tik priesagos *-ai* žargoninius prieveiksminius nustatyta, kad tirtųjų prieveiksminių morfologinės ypatybės yra specifiškai transformuotos lietuvių kalbos sistemoje, o adaptacinės ypatybės yra nulemtos lietuvių kalbos teritorinių dialektų bei bendrinės kalbos su tam tikru nuoseklumu (Kudirka 2019, 47–59).

Negali nestebinti kalbos kultūros mokovų pateikiami įvairūs žargono apibrėžimai, nes kiekvieną kart ir be tyrimų jiems aišku, kad žargonas neturi savo fonetinės ir gramatinės sistemos: „Žargonas – specifinė iškraipyta kalba, kuri nuo literatūrinės kalbos skiriasi leksika ir frazeologija, bet neturi savo fonetinės ir gramatinės sistemos.“ (Gavenauskienė 2001, 65). Arba neturi jokios sistemos: „[...] profesiniai žargonizmai ir profesiniai dialektizmai – neoficialūs, be sistemos, dažnai iškreiptos reikšmės, yra kalbos klaidos.“ (Griškevičienė 2003, 108). Siaura ir nenuosekli prielaida

³ Visi rusiški žodžiai, išskyrus vienskiemenius, sukirčiuoti rusų kalboje vartojamu vienu kirčio ženklų (') (tik grafema – ė – palikta be kirčio ženklo, nes ji visuomet kirčiuota). Lietuvių kalbos žargonybių kirčiuoto skiemens pagrindas (balsis, dvibalsis, dvigarsis) yra pabrakutas.

⁴ Pliustraciniai pavyzdžiai neredaguoti (išsamiau žr. Kudirka 2012, 3–5).

⁵ Taip pat senosios slaviškos svetimybės turi tiek varijuojantį šaknies balsį (*peškom*, *pieškom* (lenk. *pieszo*, rus. *пейском*)), tiek nevarijuojantį (*padielka* (rus. *подделка*), *biesinti* (rus. *бесить*, plg. lenk. *bies* 'velnias')) ir kt. (daugiau žr. KP 2005; KPP 1985).

„žargonas pažeidžia gramatikos sistemą“⁶ būtent nenurodo, kad žargonas yra specifinis posistemis, kurio pagrindas yra normos pakraštys ir tolimas užribis. Šiuo atveju svarbu suvokti, kad žargono „pažeidžiantis“ kalbos standartas būtent ir remiasi nepalyginamai stabilesniais teritorinių dialektų standartais ir stabilia bk norma, kitaip nebūtų ką „pažeisti“. Sistemiskų ypatybių nebuvimas komunikaciją labai trikdytų ar net darytų ją neįmanomą – be taisyklių (vidinių normų) bet kuri kalbos atmaina (teritorinis ar socialinis dialektas) išvis negalėtų egzistuoti (plg. Pupkis 2005, 17). Šio straipsnio tikslas yra morfologiškai išnagrinėti lietuvių kalbos žargono: (a) suprieveiksmėjusius pavienius žodžius, turinčius tam tikrus formantus, (b) vienaskaitos vardininko kilmėsrieveiksmius be formantų, (c) asmenuojamųjų ir neasmenuojamųjų veiksmažodžio formų kilmėsrieveiksmius ir (d)rieveiksmius be formantų. Visi tiriamieji žodžiai buvo klasifikuojami pagalrieveiksmių raidos tipą, atliekama sisteminė analizė, kuria siekiama išgryninti vyraujančiusrieveiksmėjimo modelius. Analize siekiama nustatyti sistemiską morfologines ypatybes ir bendrus struktūrinius dėsningumus, aptarti adaptacines ypatybes.

Medžiaga (112 pavienių suprieveiksmėjusių žodžių irrieveiksmių be formantų) išrinkta iš *Lietuvių kalbos žargono ir nenorminės leksikos žodyno* (Kudirka 2012) ir papildytos minėto žodyno el. duomenų bazės.⁷ Šio žodyno medžiaga rinkta iš dviejų šaltinių: iš (a) sakytinės kalbos ir iš (b) internetinių forumų bei interaktyvių internetinių pokalbių tekstinėmis žinutėmis (*mIRC*, *Skype* ir pan.). Sudaryti paieškos eilutę *Google* paieškos sistemoje nebuvo taip sudėtinga, nesrieveiksmio kaitība apsiriboja laipsniavimu, bet vis tiek ortografiškai įvairiai adaptuotų formų pasitaikė nemažai (išsamiau žr. Aleksandravičiūtė 2008, 266–282).

Hibridinių vedinių pamatiniai žodžiai nurodomi iš aiškinamųjų žodynų (Czeszewski 2006; Vaitkevičiūtė 2003; Kveselevič 2005; Mokienko 2000; OED). Dėl savo morfologinio sudėtingumorieveiksmiai retai sulaukia dėmesio skolinių tyrimuose, dažniausiai yra tiriami daiktavardžiai, būdvardžiai, veiksmažodžiai (Pakerys 2014; Pakerys 2016; Girčienė 2005; 2012; Vaicekauskienė 2007; Lanza 2011; Smetonienė 2015; Banuševičienė 2019) arba skolinimo reiškinys vertinamas tik bendrai (Čepienė 2006; Rudaitienė 1998). Tyrimui buvo ypač pravartus bkrieveiksmių aprašas, atliktas pagal morfonologinės analizės principus (Pakerys 2002, 510–593). Atskirų, skirtų kiekvienai kalbos daliai, sisteminių ir išsamių lietuvių kalbos žargono leksikos tyrimų nėra.

Suprieveiksmėję pavieniai žodžiai, turintys tam tikrus formantus (baigmenis)

Dalisrieveiksmių pagal kilmę yra sustabarėję įnagininkai, vardininkai ar kokios kitos gramatinės formos:rieveiksmėjant žodis izoliuojasi semantiškai, stabarėja morfologiškai ir leksikalizuojasi (Pakerys 2002, 560). Dažnai galima išskirti ir tam tikrą darybos tipą (arrieveiksmėjimo modelį), bet ne visada aiškios ribos tarp gramatinių formųrieveiksmėjimo ir savarankiškos darybos su analogiškais formantais (LKE 1999, 507).

Prieveiksmiai su *-in*, *-én*, *-on*, *-iop*. Lietuvių kalbos gramatikose iliatyvas, arba vidaus einamasis vietininkas, laikomas tarmiška ypatybe (Ulvydas 1967, 19–25; DLKG 2005, 68), bet dalis bendrinėje kalboje (ypač grožinėje literatūroje, taip pat ir vertimuose) vartojamų tokių žodžių yra praradę tarminį atspalvį ir vartojami kaiprieveiksmiai (plg. *globon*, *nuosavybèn*) (Šukys 1998, 335; Rimkutė 2004, 124; Vladarskienė 2003, 47–48; Vaskelaitė 1998, 53; KKP 2002, 323; KP 2003, 123). Nenuoseklu, kad gramatikose sistemingiau neanalizuojama jųrieveiksmiška vartosena bendrinėje kalboje, nes visų iliatyvo formųrieveiksmiais laikyti neįmanoma (išsamiau žr. Markevičius 2012, 149). Iliatyvai žymi judėjimo kryptį, dažnai sudaro stabilius junginius tik su judėjimo reikšmės veiksmažodžiais ir iš jų padarytomis formomis (pvz.: *žengti pergalės pusèn*) ar vartojami kaip frazeologizmai (Vladarskienė 2003, 52).

⁶ „Žargonas – labai netaisyklinga, tyčia iškraipyta (net pažeidžiant gramatikos sistemą), vulgari, įvairiomis svetimybėmis užteršta kalba.“ (Šukys 2003, 27)

⁷ Lietuvių kalbos žargono ir nenorminės leksikos žodynui medžiaga nerinkta iš spausdintinių („popierinių“) šaltinių, meninių (grožinių) ir pan. tekstų, kurie galėjo būti redaguoti. Tam tikrų socialinių sričių – kalėjimo, kriminalinės, narkomanų, karių ir pan. – žargonas rinktas vien tik iš sakytinės kalbos, asmeniškų pokalbių metu įrašant diktofonu – šiuo būdu ir surinkta beveik visa leksikos dalis iš šių sričių (išsamiau žr. Kudirka 2012, 3–5).

Lietuvių kalbos nenorminėje kalboje ir žargone suprieveiksmėjusios iliatyvo formos nėra dažnos: *šiknon* ‘velniop, po galais’: Tai, kad tie tyrimai efekto jokio neduos, o žmonės ir taip mato, kad viskas siknon.⁸ Šias iliatyvo formas turi ir kiti vulgarizmai *subinēn*, *rūron*, *pyzdon*, *žopon*, *bybin* reikšme ‘velniop, po galais’. Suprieveiksmėję iliatyvai sudaro specifinius frazeologinius junginius – plūdumus, keiksmus: *nueiti šiknon* ‘nueiti velniop, pražūti po galais’, *eiti šiknon* ‘eikvotis, gadintis’, *eik(ite) šiknon* (liep. n.) ‘eik(ite) velniop’, *nei šiknon*, *nei galvon* ‘neimti galvon’, *susikišk(ite) šiknon* ‘mesk(ite) po galais’. Bendrinėje kalboje aliatyvas, arba pašalio einamasis vietininkas (DLKG 2005, 412), kaip linksnis nevartojamas, tad kirčiuotas baigmuo *-iop* funkcionuoja kaip prieveiksmių darybos priemonė (plg. *rudeniop*, *vakarop*, *velniop*). Lietuvių kalbos žargone tokia suprieveiksmėjusi forma pasitaiko tik viena: *bybiop* ‘velniop’ (taip pat stab. junginys *eik(ite) bybiop* ‘eik(ite) velniop’).

Prieveiksmiai su *-om*. Bendrinėje kalboje ir teritoriniuose dialektuose nemažai prieveiksmių su formantu *-om*, kurie yra suprieveiksmėję įnagininkai arba sudaryti pagal jų analogiją su formantu *-om*: *bėgom*, *netyčiom*, *pakaitom*, *tylom*, *vogčiom*. Lietuvių kalbos žargone su tokiu baigmeniu prieveiksmiai dažniausiai skolinti iš rusų kalbos, rusų kalboje šie prieveiksmiai sudaromi su priesaga *-om* (pvz., *без > безóm*), rusų kalbos įnagininko linksnis, kaip ir lietuvių k., išsiskiria aplinkybinių reikšmių gausumu: *fuksom* (plg. rus. šnek. *фýксом*) ‘atsitiktinai pasisekus’, *mygom* (rus. šnek. *мýгом*) ‘staigiai’, *navalom* (rus. prast. *навáлом*) ‘daug, kiek nori’, *račkom* (rus. šnek. *рачкóм*) ‘keturpėsčia’, *rakom* (rus. prast. *раком*) ‘keturpėsčia’, *specom* (rus. žarg. *спеуóm*) ‘specialiai’.

Yra keli prieveiksmiai, kurie pagal analogiją pasidaryti jau lietuvių kalboje su formantu *-om*, nes tokių prieveiksmių rusų kalboje nėra: *našarom* ‘dykai’ (plg. rus. žarg. *на шáры*), *tichariom* ‘slapčiom’ (plg. rus. prast. *в тихарá (втихарá)*), *zavalom* ‘daug, kiek nori’ (plg. rus. šnek. *завáл* ‘suversta krūva’, *под завáлом* ‘po griuvėsiais’, *хоть завáлиць* prast. ‘daug, nors užsiversk’). Tokie žodžiai vertintini kaip morfologiniai pseudoskoliniai (ang. *pseudo-loan*, *pseudo-borrowing*): pasidarytieji pagal svetimų žodžių modelius (dėl terminų žr. Görlach 2002, 29; Fischer 2010, 6; Urbutis 2009, 328).

Prieveiksmiai su *-am*. Žargoniniai prieveiksmiai su baigmeniu *-am* vertintini kaip *-om* retesni variantai, įtaką baigmenų variantiškam virtimui į *-am* turėjo daryti kitų kalbos sistemos formų paplitusi analogija: *staigiam* ‘staigiai’ (pvz., *prirėkė staigiam*), *neilgam* ‘trumpai’ ar pan., taip pat neatmestina vardažodžių linksnio formų analogija: *vaikam*, *gražiam*. Tokių prieveiksmių nedaug: *mygam* ‘staigiai’, *navalam* ‘daug, kiek nori’, *rakam* ‘keturpėsčia’. Yra keli prieveiksmiai jau pasidaryti lietuvių kalboje su šiuo baigmeniu pagal analogiją: *našaram* ‘dykai’, *tichariam* ‘slapčiom’, *zavalam* ‘daug, kiek nori’.

Prieveiksmiai su *-em (-ém)*. Žargoniniai prieveiksmiai su baigmeniu *-em (-ém)* yra formanto *-om* retesni variantai: *račem*, *rachem* ‘keturpėsčia’, *rakem*, *rakem* ‘keturpėsčia’.

Prieveiksmiai su *-lika*. Skaitvardinės kilmės prieveiksmiai *aniolika*, *niolika* su baigmeniu *-lika* yra gana savitos darybos, nes dabartinėje kalboje antrasis dėmuo jau sunkiai tapatinamas su veiksmažodžiu *likti*, sandas *-lika* suvokiamas priesagiškai, labiau kaip sufiksoidas (Pakerys 2002, 22). Prieveiksmiai *aniolika*, *niolika* ‘nežinia kiek, be skaičiaus, tiek ir tiek; daug, daugybė’ yra trumpiniai iš skaitvardžių vienuolika–devyniolika: apibrėžiamasis, pažymimasis pirmasis sandas (pvz.: *vien-*, *dvy-*) yra pašalintas. Pradmuo *an-* darybine analogija taip pat gali būti sietinas ir su prieveiksmiais *aniek*, *aniekiek* ir pan. Prieveiksmiai *aniolika*, *niolika* yra suprieveiksmėję iš žargoninių neapibrėžiamųjų nežymimųjų įvardžių *anioliktas*, *nioliktas*, *-a* ‘kažkelintas, nežinia kelintas, kažkelioliktas’. Šie prieveiksmiai nurodo neapibrėždami, palieka reiškinių, dalykų kiekį nežinomą:

aniolika, *niolika* ‘nežinia kiek; daug, daugybė’: jau geriau kai informacija koncentruota, o ne ishmetyta per aniolika puslapiu. // Dėl ko užsidega čekas gali būti niolika priežaščių visos jos kolkas čia old.voyager.lt dėl filtro

⁸ Straipsnio tekste pateikiami tik keli pavyzdžiai dėl tikslesnės reikšmės supratimo kontekste, daugiau vartosenos pavyzdžių pateikiama straipsnio prieduose.

tai tikrai neužsidegs.⁹ Šie trumpiniai gali būti vartojami ir įvardiškai reikšme ‘nuo vienuolikos iki devyniolikos; nepilnametis’: Kai tau niolika, tai trisdešimtmetis atrodo baisiai senas, o kaip viskas atrodo kai tu atsiduri kitame gale?

Prieveiksmiai su -iokas, -(i)akas. Su formantu *-iokas* skolintasrieveiksmis *normaliokas* (rus. žarg. *нормалёк*) gali būti vartojamasrieveiksmiškai reikšmėmis ‘viskas gerai, puikiai; įspūdingai’ ir ‘normaliai, visai gerai’: patalpos tikrai labai tinkamos underground’iniam toosui.forsu ne per daugiausia...normaliokas... Svarbu paminėti, kad mažiabinė priesaga *-ėk* (pvz., įprasta reikšmė: *денёк* ‘dienelė’) gali turėti ir enantioseminę (priešingą) reikšmę, pvz.: *Ну и денёк!* (*Na ir dienele!*) – t. y. įspūdinga, reikšminga, svarbi ir pan. Tokiems vediniams gali turėti įtakos ir deminutyvinės priesagos *-iokas* (*kačiokas, velniokas, krūmiokas*) netiesioginė analogija (DLKG 2005, 93).

Su rusų kalbos daiktavardinėmis priesagomis *-як* (*толстяк: толстый*) ir *-ак* (*чужак: чужой*) žargone nemažai skolinių ir hibridinių vedinių (*saviakas, kupriakas, skalbiakas, sumuštiakas, maistiakas*), taip pat reiškiančių būseną (*ramiakas, dušniakas*). Tomis pačiomis reikšmėmis vartojamas *normaliakas* greičiausiai bus atsiradęs pagal šių žodžių su baigmeniu *-akas* analogiją¹⁰, vartosenos pvz.: Kaip tau upelis patvinęs, normaliakas, ne!? // normaliakas bachooras. sveikinu Pagal tą pačią darybinę analogiją yra sudarytas ir retokasrieveiksmis *pyzdakas, pizdakas* reikšme ‘blogai, šūdas’.

Prieveiksmiai su -ec, -ecas. Dažni vartosenoje vulgarūsrieveiksmiai *pyzdiec, pizdiec, pyzdec, pizdec* (rus. vulg. *нуждёй*) turi formantą *-ey*, skolinys dažniausiai vartojamas reikšme ‘labai blogai, prastai’: Grįši tu namo – ir pyzdec, tu vėl lieki pats su savimi. Prieveiksmis gali būti vartojamas ir enantiosemiška reikšme ‘puikiai, šauniai, neįtikėtina!’: Koks filmas kietas, pyzdec, man patiko. // Ten, karočia, vertimas koks, pyzdec! Tau reiktų pamatyti. Šisrieveiksmis vartojamas ir adaptuotas galūne *pyzdiecas, pizdiecas, pyzdecas, pizdecas* ‘visai negerai, prastai, blogai’: Anksciau daugeliu tokiu atveju suprasdau, tvarka yra tvarka, bet cia jau pizdecas. Vulgarizmas gali būti eufemizuojamas įvairiais hibridiniais dariniais: *pipieć, pipeć; vamzdieć, vamzdec; kabzdieć, kabzdec*; šie hibridai taip pat morfologiškai adaptuojami tipišku vardažodžių baigmeniu *-as*: *vamzdiecas, vamzdecas; pipiecas, pipecas*. Nenorminėje kalboje gana paplitęs dar vienasrieveiksmis su šiuo formantu: *kapieć, kapeć* (rus. prast. *канёу*) ‘blogai; galas’, jis irgi vartojamas adaptuotas galūne: *kapiecas, kapecas*.

Prieveiksmiai su -u, -um. Retirieveiksmiai su šiuo baigmeniu *plozum, plozu* ‘plokščiai’ galėjo būti hibridiškai (plg. lenk. *plazem* ‘plokščiai’, LKŽ *plozù* ‘kniūbsčiom’) pasidaryti pagal (*i*)u kamieno daiktavardžių vienkaskaitos įnagininko kilmėsrieveiksmių darybinę analogiją, plg. bk formas: *kryžium* ‘kryžmai’, *skyrium* ‘atskirai’, *paviršium* ‘viršum’. Kiek savitesnis yrarieveiksmis *chujum* ‘šalin, velniop’, kuris kilęs iš rusų kalbos junginio (rus. vulg. *к хуям*), taip pat jis galėjo būti veikiamas minėto darybinio modelio: O koncovké – ten pareiškė pretenzijas jo vaikai, ir viskas, ir visas tas chujum palikimas, karočia ji liko su ragais.

Prieveiksmiai su -nia. Rusų kalbos priesagos *-н-* vediniai *chuiñia* (rus. vulg. *хуйня*), *figñia* (rus. prast. *фигня*), *chernia, chiernia* (rus. vulg. *херня*) vartojami reikšme ‘prastai, šūdinai’, bet lietuvių kalbos žargone šis formantas nevertintinas kaip priesaga: Bandom gaudyt eserius - fignia, keletas eseriuku.

Prieveiksmiai su -ato. Baigmuo *-ato* yra rusų kalbosrieveiksmių tipiška būdvardinė priesaga (rus. *-amo*), kilusi iš *-амыӀ* (ПГ 1980, 285). Žargone su šiuo baigmeniu vartojami tik du reti, morfologiškai neadaptuoti, skolintirieveiksmiai: *chujovato* reikšme ‘blogai, nekas’ (rus. vulg. prv. *хуе́ато*): Būna išsimiegu gerai, va dabar jau 2 dienos iš eilės chujovato išvis. Vulgarizmas *pyzdato, pizdato* (rus. vulg. prv. *нужда́то*) ‘nuostabiai, puikiai, šauniai’: pizdato tikras pk. labai viskas grazu

Lietuvių kalbos žargone, būdvardžio klasėje ši priesaga morfologiškai adaptuojama galūne *-as*, vėliau iš būdvardžių su priesagomis *-ovatas, -atas* sudaromi hibridiniairieveiksmiai su priesaga *-ai*: *chujovatai* ‘prastai’ (: *chujovatas, -a*; plg. rus. vulg. prv. *хуе́ато*), *pyzdavotai, pizdavotai* ‘prastai’ (: *pyzdavotas, -a*; plg. rus. vulg. prv. *нуждо́ато*), *debilavotai* ‘debiliškai’ (: *debilavotas, -a*; plg. rus. prast. prv. *дебиловато*) (Kudirka 2019, 56).

⁹ Ilustraciniai pavyzdžiai atskiriami ženklų //.

¹⁰ Dar plg. lenkų k. priesagą *-ak*: *prostak, pustak, stojak* (GWJP 1999, 403, 412; Davlevič 2012, 55).

Prieveiksmiai su *-ienė, -iena*. Nedažnos žargonybės *pyzdienė, pizdienė* ir *bybienė* su priesaga¹¹ *-ienė* gali būti vartojami kaip predikatyviniairieveiksmiai reikšme ‘blogai, nesąmonė’: Blemba, reik susitvarkyt, o tai bibienė gaunas. Šių vedinių darybinis modelis gali būti susijęs su menkinamos reikšmės vediniais *maišalienė, makalienė*, bet taip pat neatmestina darybinė analogija gana gausiems bk valgių pavadinimais (pvz., *kopūstienė, žirniėnė*) (DLKG 2005, 117). Panašia reikšme kaip predikatyvinisrieveiksmis vartojamas ir vulgarizmas *bybiėna*: Pareiškė seniai "negaunam detalių, nepristato tokių jau", tai kas čia per bybiėna gaunas!

Prieveiksmiai su *-auskas*. Retokas vartosenoje *pyzdauskas, pizdauskas* yra vartojamas kaip predikatyvinisrieveiksmis reikšme ‘blogai, prastai’: Tėvas mirė ir pyzdauskas – pasikeitė santykiai. Neįprasta šio žodžio daryba gali remtis dažnos pavardinės priesagos *-auskas* vedinių analogija (dažnomis pavardėmis: *Petrauskas, Vasiliauskas, Kazlauskas, Jankauskas* ir pan.).¹² Neatmestina ir retų dialektiškų *velniauskas, -a* ‘velniškas, bjaurus; prastas’, *velniauskai* prv. ‘labai’ ar okazionalių darinių *paširdauskis* ‘mylimasis’ (daugiau žr. LKŽ) įtaka.

Linksnių formųrieveiksmėjimas: vienaskaitos vardininko kilmėsrieveiksmiai be formantų

Lietuvių bendrinėje kalboje vardininko linksnis suprieveiksmėja retai (Ulvydas 2000, 119–122; LKG II 1971, 428), dažniausiai tai vadinamieji predikatyviniairieveiksmiai, kurie sudaro beasmenio sakinio vardinį darinį (*gėda, šlovė, valia, sarmata*, pvz.: Taip gyventi gėda.). Šiais atvejais svarbu pastebėti, kad suprieveiksmėjusi forma netenka galios turėti pažyminį, t. y. nominatyvai *gėda, valia* pradedami vartoti aplinkybine funkcija, taip pat prasideda šios formos tam tikra semantinė izoliacija nuo paradigmos ir leksikalizacija.

Žargone taip pat yra daiktavardžių, kurie, be savo kaip daiktavardžio pagrindinių reikšmių, gali būti vartojamirieveiksmiškai vardininko linksniu kaip predikatyviniairieveiksmiai (Vaičiulytė 2012, 60–63; dar dėl termino žr. Holvoet 2003, 72–73; Holvoet, Tamulionienė 2005, 121–123). Žargonybė *šakės* (plg. rus. sl. *вѣлы* ‘galas, mirtis’) vartojama¹³ irrieveiksmiška reikšme ‘prastai, blogai’: Man jau viskas, šakės! Žargonybė *šakės* gali būti vartojama ir enantiosemiška (priešinga) reikšme ‘labai gerai, šauniai’¹⁴: labai gerai islaikyta ir tiuninguota, shakez kokia smagi masinyte Žargone reikšme ‘prastai, blogai’ vartojami ir nominatyvai *mišios, batai, šaka, gaidys, ragas, ragai*.¹⁵ Žargonybės *ragas* vienaskaitinė forma gali būti vartojama enantiosemiška reikšme ‘puikiai, nuostabiai, šauniai’: Per tokį laiką pastatatyti tokią pilį, čia yra ragas! // Nu ragas!! Nieko sau! Žargonybė *ledas* vartojamarieveiksmiškai vien tik teigiama reikšme ‘puikiai, nuostabiai’: Wow, kaip ledovai atrodai! Sukuosena Zodziu LEDAS! Tiek daiktavardiškai, tiekrieveiksmiškai gali būti vartojama ir žargonybė *praliotas* (rus. žarg. *пролѣт*) ‘prastai, negerai, nekas’: Labai galimas var, kad šymet su ankstyvu tręšimu bus praliotas. Nes ant tiek sniego tręšti beprotybė. Žargonybės *paliava* (rus. žarg. *палево*) baigmens adaptavimąsi gali paremti bk dažnirieveiksmiai baigmeniu *-(i)a*: *tyčia, šalia, nežinia, palengoa* (plg. Pakerys 2002, 566).

Vulgarizmai *šikna, žopa* (rus. žarg. *жѳна*), *pizda* (rus. vulg. *нуздѳ*), *pizė, bybis* irgi gali būti predikatyviniairieveiksmiai, tokiais atvejais jie vartojami reikšme ‘prastai, blogai, nekaip’: Jeigu gerai krito tritaskiai, tai dar nereiskia, kad jeigu tritaskiai nekris tai bus sikna, ta pati galima pasakyti apie dvitaskininku komanda - o jeigu dvitaskiai nekris tai bus sikna? Vulgarizmas *pizda* gali turėti ir

¹¹ Dabartinės kalbos požiūriurieveiksmiai su *-ienė, -auskas* gali būti laikomi ir priesaginiais, bet reiktų atsižvegti į retą darybinį tipą (arti okaziškumo) irrieveiksminę vartoseną.

¹² Okaziški perdirbiniai su asmenvardžiais žargone nėra reti, pvz., *stojakovičius* ‘stajakas’, *šūbertas* ‘šūdas’, *kulokaitė* ir pan. (daugiau žr. Kudirka 2012).

¹³ Šiame skyriuje pateikiama daugiau vartosenos pavyzdžių, nes tik taip galima aiškiai iliustruoti predikatyviniusrieveiksmius, kada jie sudaro beasmenio sakinio vardinio darinio dalį.

¹⁴ Neretai tokiais atvejais beasmenio sakinio vardinio darinio dalis gali būti tiek būdvardiška ‘įspūdinga, neįtikėtina, puiku’, tiekrieveiksmiška ‘puikiai, nuostabiai, šauniai’, plg.: Marčius žaidžia – ragas (= bdv. ‘puiku’, prv. ‘puikiai’), iš pradžių nemokėjo, o dabar varo! // „Nu kaip?“ – „Ledas.“ (= bdv. ‘puiku’, prv. ‘puikiai’).

enantiosemišką (priešingą) prieveiksmišką reikšmę ‘puikiai, įspūdingai’: Eik tu sau, pyzda! Aš sakiau, kad laimės, nieks netikėjo!

Asmenuojamųjų ir neasmenuojamųjų veiksmažodžio formų kilmės prieveiksmais

Lietuvių bendrinėje kalboje asmenuojamosios ir neasmenuojamosios formos nėra linkusios prieveiksmėti, iš visų prieveiksmėjimu išsiskiria padalyvis, pvz.: *netrukus, nedelsiant, negaištant, beregint, bematant* reikšme ‘greitai, tuojau’ ir kt. (Ulvydas 2000, 318–321). Iš dalyvių gali būti pasidaroma prieveiksmių su priesaga *-ai* (*užtarnautai, dirbtinai, deramai*), bendratis prieveiksmėja labai retai (*nepalyginti* ‘žymiai, kur kas’, *žūtūt* ‘būtinai’, *matyt* ‘turbūt’). Asmenuojamosios formos prieveiksmėja dar rečiau: *gal* (iš vns. 2 a. *gali*), iš tariamosios nuosakos kilusi *tarytum* (Zinkevičius 1966, 409). Asmenuojamosios formos prieveiksio reikšmę vartojamos sustabarėjusiose samplaikose: *kaip reikia* ‘tinkamai’, *kiek nereikia* ‘daugiau nei reikia’. Prieveiksio sintaksinės funkcijos irgi yra savitos, be sakinio aplinkybių (būdo, laiko ir kt.) reiškimo, prieveiksmais gali būti predikatyvinis, t. y. reikšti būseną ir eiti tariniu beasmeniame sakinyje (LKG II 1971, 426).

Naujųjų skolinių tyrimas atskleidė, kad veiksmažodžiai pasižymi ryškiausiu poreikiu atitikti besiskolinančios kalbos gramatinę sandarą: (a) skolinėtų veiksmažodžių be lietuviško afikso neaptikta, (b) nustatyta tendencija integruotis į lietuvių kalbos paradigmas su kaitybiniais ir darybiniais afiksais (Vaičekauskienė 2013).

Lietuvių kalbos žargone didžioji dalis šios rūšies prieveiksmių yra skoliniai iš rusų kalbos, dažniausiai tai prieveiksmiškai vartojamos bendratys, vartosenos pavyzdžiuose gana ryškus žodžio reikšmės kitimas. Konvertuojant tokią žargoninę vartoseną į norminę kalbą, šiais atvejais būdvardiniai ir prieveiksminiai predikatyvai čia yra galimi abu, kaip ir bendrinėje kalboje (*laikyti švarų / laikyti švariai, padėti gulsčią / padėti gulsčiai*).

Skolinta iš rusų kalbos bendratis *abaldiet’*, *abaldet’* (rus. žarg. *обалдѐтъ*)¹⁶ vartojama keliomis reikšmėmis: (a) ‘labai šauniai, puikiai’: O jei dar ir jachta su kotedžu Ibizoje turiu tai išvis abaldet, (b) ‘prastai, visai kvailai; eina sau, gali pakvaišti, geriau nereikia’: Abaldiet, tu 4 dar nemiegojai? Taip pat prieveiksmiškai vartojamas iš bendraties kilęs *gadyca* ‘gerai’ (rus. šnek. *зодѐтъся*): Kol vasara buvo, nieko, va atsalo tai irgi panasiai buna, kad uzkuria, dirba, gadyca viskas, musa automata vaziuot, bam ir uzgesta. Kaip predikatyvinis prieveiksmais vartojama ir bendratis *jabat’* su keliais fonetiniais variantais: *jabat’*, *jebat’*, *jibat’* (rus. vulg. *ебѐтъ*) ‘velniop’: Jibat tokia eile laukt, kol ieini ir tusas baigiasi. Šis vulgarizmas gali turėti ir enantiosemišką reikšmę ‘puikiai; tai bent!’: Nu ir dejimas LEBRONO jebat! ;D auksciausia praba. Svarbu pastebėti, kad žargone žodžiai *jabat* (*jabu*, *jabal*) vartojami specifiškai (prieveiksmiškai, nekaitomai); iš tikro asmenuojami tik šios šaknies hibridai *jabalinti* ir pan. Tas pats pasakytina apie priešdėlinio vedinio *pajabat’* ir kt. vartoseną. Taip pat kaip predikatyvinis prieveiksmais vartojama bendratis *pajabat’* su keliais fonetiniais variantais: *pajabat’*, *pajebat’*, *pajibat’* (rus. vulg. *ноебѐтъ*) ‘vienodai, nesvarbu, velniop, nuspjaut!’: Nerandu aš jų, ai, pajabat! Prieveiksmiškai gali būti vartojama ne tik bendratis, bet ir kurio nors asmens forma, dažniausiai tai paskolintos tiesioginės nuosakos būtojo laiko formos, kurios žargone variantiškai adaptuotos keliais variantais *jabal*, *jebal*, *jibal* (rus. vulg. *ебѐл*) ‘velniop; prastai’: jabal niex neveikia! kas per shudas! Panašia reikšmė vartojamos ir esamojo laiko tiesioginės nuosakos vienaskaitos pirmojo asmens formos *jabu*, *jebu*, *jibu* (rus. vulg. *я ебѐ*) – visos jos vartojamos kaip junginiai su įvardžiu *ja* ‘aš’: *ja jaby* ‘velniop, prastai; po velnių’: Nu karocia mergiote puse bedos, bet vyras tai ja jebu...galejo nors ta kusi nuo snukio nusiskust Prieveiksmiškai gali būti vartojama ir analogiška forma: *pisau* ‘velniop; nuspjaut’: Zinai pisau as toki atliginima uz toki ir tokios trukmes darba. Manau sveikata brangiau.

Prieveiksmiškai, kaip ir rusų kalboje, vartojamas junginys *ne eбѐm*, šio junginio esamojo laiko 3 asmens formos veiksmažodis fonetiškai adaptuotas keliais variantais *nejebiot*, *nejibiot*, *nejabiot* ‘vienodai’: ar kazkas vezesi uz kandziu uz 5 ar uz 15, manes nejebiot, as saslykais gyvas buvau ir man ju per akis uzteko. Aptarto junginio formos su neigiamosios dalelytės variantu *ni-* irgi paplitusios *nijebiot*,

¹⁶ Apostrofu po priebalsio (pvz., *jabat’*) žyminas priebalsio minkštumas.

nijibiūt, nijabiūt ‘vienodai’. Žargone gana paplitusi forma *nepisa* reikšme ‘vienodai’, tikriausiai tai vertalas iš anksčiau minėtos formos *nejebiūt*: Manęs nepisa! Tegu pats dabar daro...

Tik kelios žargonybės yra skolintos iš anglų kalbos, tai 3 a. veiksmazodžių formos *sucks, sux* (ang. šnek. vulg. *sucks*: esam. paprast. 1., vns. 3 a. (bendratis: *to suck*)) ‘prastai, blogai’ ir *rules, rulez* (ang. šnek. *rules, rulez*: esam. paprast. 1., vns. 3 a. (bendratis: *to rule*)) ‘puikiai’.

Prieveiksmiškai gali būti vartojami ir liepiamosios nuosakos formos. Žargone paplitusios iš rusų kalbos pasiskolintos suprieveiksmėjusios liepiamosios nuosakos vienaskaitos 2 asmens formos *zajabys, zajebys* (rus. vulg. *заеб́у́сь*) reikšme ‘gerai, puikiai, nuostabiai’: Jo paklausiau, sąskaitas faktūras duoda, viskas zajabys, daugiau nieko ir nereikia. Taip pat ta pačia reikšme vartojami suprieveiksmėję minėtų formų trumpiniai *zaibys* ir *zeba*. Retesnė suprieveiksmėjusi veiksmazodžio liepiamosios nuosakos vienaskaitos 2 asmens forma, kuri lietuvių kalbos žargone adaptuota keliais variantais *zašibys, zašybys, zašaibys* (rus. žarg. *зауу́б́у́сь*) ‘labai puikiai, gerai’: „Ten už nuomą nemokam, tik už elektrą.“ – „Tai zašaibys.“

Žargoniniairieveiksmiai be formantų

Šiame straipsnyje jau aptartos suprieveiksmėjusių vardažodžių formos, kurios turėjo linksnių galūnių likučius ar į jas panašius baigmenis. Bet žargone yra dažnų vartosenoje skolintųrieveiksmių, kurie neturi į lietuvių kalbos linksniuojamųjų žodžių panašių formantų ar priesagų, pvz.: *karočia, karoče* (rus. šnek. *копóче*) ‘vienu žodžiu, trumpai tarant’, *onlain, on-line* (ang. komp. *on-line*) ‘interaktyviai’, *dzin* ‘vienodai’. Maža dalis skolintųrieveiksmių gali būti vartojami niekaip morfologiškai neperkeisti, pavyzdžiui, gana dažni vartosenoje morfologiškai neadaptuotirieveiksmiai reikšme ‘gerai; šauniai’: *čiki* (rus. žarg. *ч́у́ку*, ang. amer. šnek. *check*), *dabro* (rus. šnek. *добро́*), *kūl, cool* (ang. šnek. *cool*). Bet didžioji dalis skolintųrieveiksmių vartosenoje turi daug fonetiškai pakitusių ir deformuotų variantų: *vabše, vabšie; vobšče, vobščie; vobše, vobšie* (rus. *вообу́е*) ‘išvis, iš viso, apskritai’, *von, vun, vūn* (rus. šnek. *вои*) ‘lauk, šalin’. Šis žargoninės kalbos požymis nėra ypatingas, nes pavarčius didžiojo „Lietuvių kalbos žodyno“ tomus galima įsitikinti, kad dažnas žodis turi kelis morfologinius variantus ar savitus perdirbinius – svarbiausia yra suvokti, kad turėjo būti (nors ir neįsisąmoninti) ir minėtų variantų, perdirbinių motyvai (dar žr. Vitkauskas 2001, 8). Štairieveiksmiškai vartojamas skolinys *ok* ‘gerai’ dėl savo netipiškos, nebūdingos sandaros iškart patiria sistemos poveikį, ir turime nemažai perdirbinių su pridėtais įvairiais baigmenimis (*-i, -is, -iukas*): *oki* (tai viskas oki // cia dar reikia viska suredaguot, bet juk viskas bus oki, ane?); *okis, okiz* (tai parasyk savo ir as tau parasyšiu laiskeli :) okiz? // nejuokinkit su sawo nesamonem. okis?); *okiukas*¹⁷ (Tiesiog logikos klaida pavadinime buvo, o jums žiūriu nepatinka, kad pastebėjęs klaidas, apie jas pranešu. Okiukas, daugiau nesakysiu // Okiukas, prisiminsiu kitą kartą, nepagalvojau kažkaip).

Bendrinėje kalboje tik nedidelė dalis skolinių lieka nekaitomi, tyrimais yra nustatytas polinkis morfologiškai adaptuoti beveik visus skolinius (Rimkutė 2010; Jakaitienė 2009, 236). Lietuvių kalbos žargone situacija yra analogiška: didžioji dalis žargonybių integruojasi į lietuvių kalbos derivacines ir fleksines paradigmas, ir tik maža dalis žargonybių lieka morfologiškai neadaptuotos. Šį tipišką ir sistemingą žargonui dėsningumą galima pailustruoti rusų kalbos žargonybės *фүфлó* šaknies žodžiais skirtingose kalbos dalių klasėse. Morfologiškai neadaptuota forma *fūfłó* gali būti vartojama daiktavardiškai reikšmėmis ‘nesąmonė’ (Tau ne gėda rašyti tokį fuflo? 2 metai patirtis gfx, ir nežinoti kas yra logotipai?), ‘falsifikatas, klastotė’ (Eilinis kitaiskas fuflo.). Gali būti vartojama būdvardiškai reikšmėmis ‘suklastotas, neoriginalus’ (nuėjau i turgu.. nusipirkau fuflo.. parašau jums ir sakau kad tai kvepalai iš UK.. kaip isitikinsit kad aš meluoju?). Taip pat neatmestina irrieveiksmiška vartosena reikšme ‘prastai, neoriginaliai, kaip falsifikatas’: Tas spiderwire tai man atrodo fuflo, pilni gariunai, o ten talkovo dalyko nera. – šiuo atveju tiek būdvardiška vartosena reikšmėmis ‘prastas: suklastotas, neoriginalus’. tiek daiktavardiška ‘šlamštas; falsifikatas’ irgi įmanoma. Bet daiktavardžio ir būdvardžio klasėse morfologiškai neadaptuota forma *fūfłó* (plg. rus. *фүфлó*) vartosenoje lieka nuošaliau, standartiškai adaptavimosi metu realizuojamos produktyvios daiktavardžio gramatinės kategorijos (giminė,

¹⁷ Plg. šnek. fam. *ačiukas* ‘ačiū’.

skaičius, linksnis): *fūfla*, *fūflas*. Su šiomis formomis vartosenoje konkuruoja ir galūnėmis adaptuoti skolinti priesaginiai vediniai *fūfliak* (rus. žarg. *фудляк*), *fūfelis* (rus. žarg. *фудель*), *fūflikas*. Būdvardžio klasėje skolinti priesaginiai vediniai *fūflov*, *-a* (rus. žarg. *фудловый*) 'netikras, suklastotas; prastas, nekokybiškas', *fūflavas*, *-a* konkuruoja su darių lietuviškų priesagų (*-inis*, *-iškas*) hibridais: *fūfliakinis*, *-ė* (: *fūfliakas*) 'netikras, suklastotas; prastas, nekokybiškas', *fūfliakiškas*, *-a* (: *fūfliakas*), *fūflinis*, *-ė* (: *fūflo*, *fūflas*), *fūfliškas*, *-a* (: *fūflo*, *fūflas*). Savo ruožtu ir prieveiksmio klasėje: *fūflovai*, *-a* (: *fūflov*, plg. rus. žarg. *фудлово*) 'suklastotai; prastai, nekokybiškai', *fūfliakiškai* (: *fūfliakiškas*), *fūfliškai* (: *fūfliškas*).

Šie aprašyti dėsningumai būdingi daliai ir kitų neadaptuotų formų (pvz., *crazy*, *cool*), jos vartosenoje lieka nuošaliau, nes nėra pritapusios prie derivacinių ir fleksinių paradigmu, bet yra ir grupė morfologiškai neadaptuotų žodžių (pvz., *chaną*, *slabo*), kurie žargone vartojami tik kaip prieveiksmiai. Pats dažniausias tokios vartosenos atvejis – sąmoningas tokios žargonybės pasirinkimas: O, man į PM, ar į e-meilą "slabo" parašyt, kad į renginius patalpinčiau? // Idomu, kada tie didieji kovotojai isdrys "verslynynku" tinklus patikrinti, suskaiciuoti ir surinkti? Tikriausiai "per slabo" arčiau rimtu bachuru prieiti? Šiuo atveju „normiškesni“ *per silpna*, *slabnai*, *nepajėgu* neturėtų familiarumo, įmantravimo ir kt. ypatybių, taip pat išskyrimas kabutėmis nurodo, kad rašantysis žino tokios raiškos vertę.

Reikšme 'blogai' kaip predikatyviniai prieveiksmiai gali būti vartojamos žargonybės *kapūt* (vok. *kaputt*), *amba*, *ambo* (rus. prast. *амба*, lenk. šnek. *amba*), *aut*, *out* (ang. *out*, plg. rus. žarg. *áym*), *kajuk* (rus. prast. *каюк*), *kirdych*, *kirdyk* (rus. prast. *кирдык*), *chaną* (rus. šnek. *ханá*). Kai kurie skolinti prieveiksmiai integruojami į fleksinę ar derivacinę sistemą: variantiškai vartojami adaptuoti priesaga (*kajukai*) arba galūne (*kirdykas*, *autas*).

Vulgarizmas *chui* (rus. vulg. *хуй*) reikšme 'nė kiek, nieko' taip pat gali būti vartojamas prieveiksmiškai: Chui tu ją atplėši! // Chui ten firma, šaraga kažkokia neaiški. Eufemizmai *chrien*, *chren* (rus. vulg. *хрен*), *chier*, *cher* (rus. vulg. *хер*), *fig* (rus. prast. *физ*) taip pat vartojami kaip predikatyviniai reikšme 'nė kiek, nieko'. Vulgarizmai *dermo* (rus. prast. vulg. *дермо*), *gavno* (rus. vulg. *говно*, lenk. vulg. *gówno*) irgi gali būti vartojami kaip predikatyviniai prieveiksmiai reikšme 'blogai; šūdas': zodziu gavno gavos su amerikanska plevele, su kiniska gal ir geriau butu buve Tokia pačia prieveiksmiška reikšme 'blogai, prastai' gali būti vartojami ir šie skoliniai: *šaiže* (vok. *Scheiße*), *šit*, *shit* (ang. vulg. *shit*), *šabaš* (plg. rus. prast. *шабау*). Retai vartojami slavizmai *zaprasta* (rus. šnek. *зánпросто*) 'lengvai, paprastai', *ticharia* (rus. prast. *втихаря*, *втихаря*) 'slapčiomis', *mimo* (lenk. *mimo*, rus. *мимо*) 'prošal'. Gana savitas hibridinis darinys yra prieveiksmis *nematū* 'aklai, nepatikrinus' (turbūt pagal analogiją *čerez nemogu* (rus. šnek. *чэрез не могу*) ar pan., nors neatmestina ir baigmens analogija pagal bk prieveiksmius *sykiu*, *pusbalsiu*, *akimirksniu*, *piestu*). Dabar jau pasenęs *lafa* (rus. prast. *лафа*) vartojamas teigiama reikšme 'gerai, puikiai'. Žargonybė *seksi*, *sexy*¹⁸ (ang. *sexy*) vartojama keliomis reikšmėmis: 'seksualiai' ir 'įdomiai, šauniai, patraukliai'. Šis prieveiksmis dėl jau minėtų priežasčių vartosenoje yra nurungtas paplitusio hibrido *seksovai*. Pasitaiko ir daugiau anglų kalbos kilmės prieveiksmių (pvz., *random* (ang. *random*)), bet ne visi linke paplisti nenorminėje kalboje. Turbūt dėl dubliuojamų funkcijų prieveiksmis *reallv* 'tikrai' nenukonkuruoja seniau adaptuoto norminio *realiai*. neadaptuotas skolinys vartojamas tik kaip stilinis įmantravimas ar citata, svetimos kalbos fragmentas: Metų krepšinio mįsle išrinktas klausimas „Kas pirko ar nepirko LKL finalą?“ Really? :D Su tokia pat sekme pabandyti galite padaryti ir balsavimą "Kas geresnis Rytas ar Prienu Rudupys?"

Išvados

Straipsnyje aptarti 112 lietuvių kalbos žargono pavieniai suprieveiksmėję žodžiai ir prieveiksmiai be formantų. Atliktas tyrimas atskleidžia, kad svetimos kalbinis vienetas, atsiradęs

¹⁸ Grafema „x“ gali būti išlaikoma pagal skolinio iš dalies netransponuotą rašybą.

kitos kalbos kontekste, patiria asimiliaciją – jis vienaip ar kitaip transformuojamas pritaikant jį prie kalbinės sistemos.

1. Daugiausiai (47, 41,9 %) yra suprieveiksmėjusių pavienių žodžių, turinčių tam tikrus formantus. Daugiau formantų yra slaviškų (-om; -am; -em, -iokas, -iakas; -ec, -ecas; -u, -um; -nia; -ato), lietuvių k. kilmės formantų mažiau (-in, -èn, -on, -iop; -lika, -ienė, -iena, -auskas). Adverbializuoto darinio šaknis gali būti pasiskolinta kartu su formantu, bet galimi ir analoginiai hibridiniai vediniai jau lietuvių k. žargone su skolintu formantu.

2. Iš linksnių formų be formantų kilusių prievieksmių nedaug (14, 12,5 %), dažniausiai suprieveiksmėja vienaskaitos vardininkas, kaip ir bk. Daugiausiai žargonybių lietuvių k. kilmės, slavizmai tik keli.

3. Iš asmenuojamųjų ir neasmenuojamųjų veiksmažodžio formų kilusių prievieksmių nedaug (16, 14,3 %), dažniausiai tai skolintos rusų kalbos suprieveiksmėjusios bendratys ar asmenuojamos formos. Anglų ir lietuvių kalbos kilmės šio tipo žargonybių tik kelios.

4. Nemažai yra skolintų prievieksmių be formantų (35, 31,3 %). Daugiausiai tai fonetiškai, grafiškai adaptuotos slavybės; nedaug šio tipo žargonybių, kilusių iš anglų ir vokiečių kalbų.

5. Įvade minėta prielaida, kad žargonas neturi sistemos yra nekorektiška, nes tirtųjų žargono prievieksmių adaptacinės ypatybės yra nulemtos sisteminių dėsnų: (a) žargoninė leksika yra adaptuojama fonetiškai ir grafiškai pagal svetimųjų fonemų substitucijos kuo artimesnėmis savosioms principą, (b) žargoninė leksika linkusi kopijuoti darybinius modelius ir integruotis į lietuvių kalbos derivacines ir fleksines paradigmas, (c) dalis žargonybių lieka morfologiškai neadaptuotos tik dėl prievieksmio specifinės ypatybės – riboto kaitymo.

Santrumpos

- bk – bendrinė kalba
- fam. – familiarus
- komp. – kompiuterių
- prast. – prastakalbės
- prv. – prievieksmis
- šnek. – šnekamosios kalbos
- vulg. – vulgarus
- žarg. – žargono

Leksikografiniai šaltiniai

Czeszewski, Maciej 2006, *Słownik polszczyzny potocznej*, Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.

Kudirka, Robertas 2012, *Lietuvių kalbos žargono ir nenorminės leksikos žodynas*, Kaunas: Technologija.

OED – *Oxford English Dictionary*, <https://www.oed.com> (žiūr. 2020 03 15).

Vaitkevičiūtė, Valerija 2003, *Didysis lenkų–lietuvių kalbų el. žodynas*, Marijampolė: M. Martišienės vertėjų biuras.

Квеселевич, Дмитрий 2005, *Толковый словарь ненормативной лексики русского языка*, Москва: Астрель.

Мокиенко Валерий, Никитина Татьяна 2000, *Большой словарь русского жаргона*, Санкт-Петербург: Норинт.

Literatūra

Aleksandravičiūtė, Skaistė 2008, Paieškos sistemos Google naudojimo galimybės tiriant kalbos reiškinius, *Kalbos kultūra* 81, 266–282.

Banuševičienė, Ksenija 2019, Semantinė ir morfologinė daiktavardinių anglicizmų adaptacija daugiakalbystės aplinkoje, *Sustainable multilingualism: 5th international scientific conference of Institute of Foreign Languages: conference abstracts*, Kaunas: VDU, 26–27.

BSŽ – Antanas Pakerys (red.), *Bendriniai XX a. spaudos žodžiai: dažninis žodynas*, Vilnius: MELI, 2004.

Čepienė, Nijolė 2006, *Lietuvių kalbos germanizmai ir jų fonetinės ypatybės*, Vilnius: LKI.

Davlevič, Miroslav 2012, *Trumpoji lenkų kalbos gramatika: kalbos dalys, linksniavimas ir asmenavimas*, Vilnius: VUL.

DLKG – Vytautas Ambrazas (red.), *Dabartinės lietuvių kalbos gramatika*, Vilnius: MELI, 2005.

Durkin, Philip 2014, *Borrowed Words: A History of Loanwords in English*, Oxford: OUP.

Filipović, Rudolf 1980, Transmorphemization: Substitution on the morphological level reinterpreted, *Studia Romanica et Anglicica Zagrabienisia* 25 (1–2), 1–8.

Fischer Roswitha, Pułaczewska Hanna (eds.) 2008, *Anglicisms in Europe: Linguistic Diversity in a Global Context*. UK: Cambridge Scholars Publishing.

Gavenauskienė, Danutė 2001, *Kalbos kultūros vadovėlis*, Vilnius: Homo liber.

Girčienė, Jurgita 2012, *Naujoji lietuvių kalbos leksika*, Vilnius: Edukologija.

Girčienė, Jurgita 2005, *Naujųjų skolinių atitikmenys*, Vilnius: LKI.

Görlach, Manfred 2002, *English in Europe*, Oxford, New York: OUP.

Griškevičienė, Jolita 2003, *Lietuvių kalbos kultūros vadovėlis*, Vilnius: Homo liber.

GWJP – Renata Grzegorzczkowska, Roman Laskowski, Henryk Wróbel (red.), *Gramatyka współczesnego języka polskiego: Morfologia*, Warszawa: Naukowe PWN, 1999.

Holvoet, Axel 2003, Laisvieji predikatyvai ir jų sintaksiniai ryšiai, *Sintaksinių ryšių tyrimai*, Vilnius: LKI, 67–78.

Holvoet Axel, Tamulionienė Aurelija 2005, Antriniai predikatyvai, *Gramatinių funkcijų tyrimai*, Vilnius: LKI, 115–172.

Irwin, Mark 2011, *Loanwords in Japanese Amsterdam*, Philadelphia: Benjamins Publishing Company.

Jakaitienė, Evalda 2009, *Leksikologija*, Vilnius: VUL.

Keinys, Stasys 1999, *Bendrinės lietuvių kalbos žodžių daryba*, Šiauliai: ŠUL.

KKP – Pranas Kniūkšta (sud.), *Kanceliarinės kalbos patarimai*, Vilnius: MELI, 2002.

KP – Rita Miliūnaitė (sud.), *Kalbos patarimai: Kn. II: Sintaksė 1. Linksnų vartojimas*, Vilnius: MELI, 2003.

Kudirka, Robertas 2019, Lietuvių kalbos žargono priesaginiųrieveiksmių morfologija ir adaptacinės ypatybės: priesagos -ai hibridiniai vediniai iš priesaginių rusų kalbos kilmės būdvardžių, *Respectus Philologicus* 36 (41), 47–59.

Lanza, Stefano Maria 2011, Morfologinė italizmų adaptacija lietuvių kalboje, *Kalbos kultūra* 84, 202–213.

LKE –Vytautas Ambrazas (red.), *Lietuvių kalbos enciklopedija*, Vilnius: MELI, 1999.

LKG – Kazys Ulvydas (red.), *Lietuvių kalbos gramatika*, t. I–III, Vilnius: Mintis, 1965–1976.

Haspelmath, Martin (ed.) 2009, *Loanwords in the World's Languages: A Comparative Handbook*, Berlin, New York: Gruyter, 2009.

Markevičius, Aurimas 2012, Kalbos dalių paribio problemos, *Acta Linguistica Lithuanica* 67, 140–155.

Pakerys, Antanas 2002, *Akcentologija: skaitvardis, įvardis, veiksmažodis,rieveiksmis, dalelytė, prielinksnis, jungtukas, jaustukas, išiktukas*, Vilnius: MELI.

Pakerys, Jurgis 2014, Naujųjų skolinių duomenų bazės veiksmažodžių morfologija, *Taikomoji kalbotyra* 3, <https://taikomojikalbotyra.lt/ojs/index.php/taikomoji-kalbotyra/article/view/28/22> (žiūr. 2020-03-20).

Pakerys, Jurgis 2016, Morphological adaptation of adjectival borrowings in modern Lithuanian, *Baltistica* 51 (2), 239–269.

Paulauskienė, Aldona 1983, *Lietuvių kalbos morfologijos apybraiža*, Kaunas: Šviesa.

- Paulauskienė, Aldona 1994, *Lietuvių kalbos morfologija*, Vilnius: MELI.
- Pupkis, Aldonas 2005, *Kalbos kultūros studijos*, Vilnius: Gimtasis žodis.
- Rimkutė, Erika 2004, Dar kartą apie iliatyvą, *Kalbos kultūra* 77, 124–128.
- Rimkutė Erika, Raižytė Jūratė 2010, Morfologinis skolinių adaptavimas lietuvių kalboje, *Lietuvių kalba* 4, <http://www.lietuviukalba.lt/index.php/lietuviu-kalba/article/view/21> (žiūr. 2020 03 10).
- Rudaitienė Vita, Vitkauskas Vytautas 1998, *Vakarų kalbų naujieji skoliniai*, Vilnius: Enciklopedija.
- Sharp, Harriet 2001, *English in Spoken Swedish: A Corpus Study of Two Discourse Domains*, Stockholm: AWI.
- Smetonienė, Anželika 2005, *Lietuvių kalbos priesaginiai veiksmažodžiai slavizmai ir hibridai XVI–XVII a. LDK tekstuose*: disertacija, Vilnius: LKI.
- Šukys, Jonas 1998, *Lietuvių kalbos linksniai ir prielinksniai: vartosena ir normos*, Kaunas: Šviesa.
- Treffers-Daller, Jeanine 1994, *Mixing Two Languages: French-Dutch Contact in a Comparative Perspective*, Berlin, New York: Gruyter, 1994.
- Ulvydas, Kazys 2000, *Lietuvių kalbosrieveiksmiai*, Vilnius: MELI.
- Ulvydas, Kazys 1967, Vienaskaitos vietininkųrieveiksmėjimo klausimu, *Lietuvių kalbotyros klausimai* 9, 6–41.
- Urbutis, Vincas 2009, *Žodžių darybos teorija*, Vilnius: MELI.
- Vaicekauskienė, Loreta 2007, *Naujieji lietuvių kalbos svetimžodžiai: kalbos politika ir vartosena*, Vilnius: LKI.
- Vaicekauskienė, Loreta 2014, Naujųjų skolinių kaitybinio ir darybinio adaptavimo modelių produktyvumas, *Taikomoji kalbotyra* 3, <https://taikomojikalbotyra.lt/ojs/index.php/taikomoji-kalbotyra/article/view/24> (žiūr. 2020 02 25).
- Vaičiulytė-Semėnienė, Loreta 2012, Prieveiksminiai antriniai predikatyvai, *Baltistica* XLVII (1), 51–72.
- Valeckienė, Adelė 1967, Kitų kalbų kilmės žodžiai lietuvių kalbos morfologinėje sistemoje, *Lietuvių kalba tarybiniais metais*, Vilnius: LKLI, 108–128.
- Vaskelaitė, Ramunė 1998, Vidaus einamasis vietininkas dabartinėje publicistikoje, *Kalbos kultūra* 71, 48–54.
- Vitkauskas, Vytautas 2001, *Lietuvių kalbos tarties žodynas*, MELI: Vilnius.
- Zinkevičius, Zigmantas 1966, *Lietuvių dialektologija*, Vilnius: Mintis.
- РГ – Наталия Шведова (ред.), *Русская грамматика. Фонетика. Словообразование. Морфология*, т. 1, Москва: Наука, 1980.

Gauta: 2020-04-20
Priimta: 2020-06-12

1 priedas. Suprieveiksmėjusių pavienių žodžių (su tam tikrais formantais) vartosenos pavyzdžiai¹

Prieveiksmiai su -in, -én, -on, -iop: Tai, kad tie tyrimai efekto jokio neduos, o žmonės ir taip mato, kad viskas sikonon. // Pinigai šikonon! Dvi valandos išbrauktos iš gyvenimo! Nors filmas iš tiesų trunka valandą keturiasdešimt. // Nieko jis čia tau nepakaups tik pinigai ruron bus o creatinas i tualeta. // GEROS RUNGTYNES SU PERGALE VISUS!!! BYBIN TEISEJUS! // Tai ar Kubilius turėjo sėdėti ir žiūrėti kaip viskas zopon eina? // Eik bybiop vatnyke susmirdeš.

-om: nelabai suprantu ka Rytas darytu kitame etape? nu nukale fuksom Barcelona, o kas daugiau? // Mygom eini! // saremiai kaip tik tuo momentu uzejo, tai juokas mygom isgaravo. // Popsovo šlamšto tai navalom. // jei tokiu tempu tai greiciau bus pigiau iki gariunu rackom nushliauzti, nusipirkti // Tai kaip suprantu Alonsui vapse kaip rakom iki menulio, net nefiguroja diskusijoje del geriausio vardo. // Juos išmetė, kad mokesčių nemokėjo, šiaip, našarom gyveno.

-am: Žiūriu ir skelbimuose, ten irgi nėra padėta už atitinkamą kainą, gerus variantus mygam išneša. // nusiunti CV i bet kuria is bbz kiek kompaniju, nes cia furistam darbu navalam // Kažkiek galiu pateisinti filmų, muzikinių kūrinių siuntimus "našaram", nes tokio dalyko tu nepabandysi. // Jei sveikatos zavalam ir energija liejasi per krastus, tai gal ir nieko blogo negerus vaziuot.

-em (-ém): tau iki to lopo ...rakem per visa pasauli reiktu nuropot :) be sustojimu // Mum dar iki tokio svorio kaip rakem iki sanchajaus // mesliau bijai kelti raga rakem busi patvarkitas

-u, -um: nesugebat normalaus biznio varyt, kad uzdarbis butu normalus, tai chujum vabscie uzsidarykit savo firmeles // Jei tą daiktą galvotumėt statyti "ant kanto, ne plozu" - gal ir verta susimąstyti // Dalytę, kuri už juos visus gula plozu, kad jie "šventieji", nes yra jos draugai // vienu zodziu, esme tokia: pradejo gerti jie iki plozum sliauziojimo...

-lika: daba nzn net kas daryt, instaliavau isinstaliavau ir perinstaliavau jau aniolika kartu // Buvau aš ten jau aniolika kartų, tai aš ten savas. // metai tai nelabai svarbu aiskų neturi buto aniolika metu skirtumas // niekam nerekomenduociau sio serviso, pirma, kad nenusimano ka daro, antra, ta pati gedima tvarko aniolika kartu ir niekaip nesutvarko // Jei mėgstate bulves ir esate jas išbandę gaminti niolika skirtingų būdų, tai tikriausiai esate girdę ir apie šveidiškas hasselback bulves

-iokas, -(i)akas: „Matysi?“ – „Jo, normaliokas!“ // <Dze sma> kaip sekasi? <Madon> normaliokas... <Madon> o tau? // <orchideja> kaip tau sekaliuojas? <Vasiokass> gerai <Vasiokass> o tau? <orchideja> normaliokas // Ryt ryte į kauną, pasičiupt draugę, tada atgal į vlną, tada pirmadienį turbūt vėl į kauną, o tada vėl atgal į vlną. normaliokas // Galvojau monitarui pize, pakeičiau pc ir normaliokas. // ant mopedo buvo panashus garsas tai del to kad velenas klibedavo... su treciu begiu lygei tas pac garsas atleidus gaza na o su kitais lyg ir normaliokas // Dabar bus pyzdakas! // Nu gaidys gaunas, pyzdakas!

-ec, -ecas

pyzdiec, pizdiec, pyzdec, pizdec 1. 'labai blogai, prastai': Ir pizdec, žiūriu, kad jįsai jau sienom lipa, aš jam metadono daviau. // Paskui duok į galvą – ir pyzdec, pareiškimą parašys. **2.** 'puikiai, šauniai, neįtikėtina!': Ir piešinys geras, ir portretas pyzdec! // Strasbūre sutikom Naujus, ten tai vietelė pyzdec. // Koks filmas kietas, pyzdec, man patiko. // Ten, karočia, vertimas koks, pyzdec! Tau reiktų pamatyti. // cia tai pizdiec gera nesamone, afgienai

pyzdiecas, pizdiecas, pyzdecas, pizdecas 'visai negerai, prastai; prasti popieriai, krachas': kaip suseno per 10 metu tai visiškai pyzdecas... // Kur jus padorus žmonės valdžioje...auuuuuuu! ka nematot, kad artinasi visiskas PIZDECAS // atsiprasau visu komentatoriu...na cia visiskas pizdecas.300 000 euru per metus! // tai kas vyksta yra visiskas pizdecas, net sunku patiket...

vamzdiec, vamzdec; vamzdiecas, vamzdecas: ten su elektronika po to buna vamzdec, jei daro siknrankiai. // ten ytariu arba to ekrano kontaktai apsioksidavo, arba ekranui vamzdiec. // Vamzdiec, atriso rusams rankas, prasides problemos. // Ar vamzdiecas imtuvui nuo smugio ar motoras kokius trigdzius kelia? // Keliai nuo prastų iki blogų, o nuo pusiaukelės – visiškai vamzdiecas.

pipiec, pipec; pipiecas, pipecas: Atvaziavo GA prie upes upetakiu nersto metu, pamate zmogysta su meskere ir pipiec. Nereik joku irodymu, nieko. // Tai su paskutine misija bus pipiec jei traininge nesiseka // Nu visai pipec! // nu pipiecas, truksta zodziu...visai musu prezidente isprotejo // sveikatos apsaugos sistema - jau seniai visiškai PIPECAS. Švietimo sistema - dar ne visiškai, bet jau irgi PIPECAS.

kapiec, kapec; kapiecas, kapecas: Jei tik jis uždengiamas - komandai kapiec. // Jau nebe kapiec. Jau pizdiec. // kroatijoje su tokiu svaidimu, zaidimu be minties ir tokia skyleta gynyba - bus kapecas // Pagal komentarus gaunasi, kad šitai kompanijai pareina pilnas kapiecas.

-nia: tai tipo su benzu trauke labai labai gerai, o su dujom tai jau visiska chujnia? // pradejo man knisti prota po to kad tipo vas mane su stabdžiais huinia vra. // jau ir chebros ant ezero daug, bet matome, kad jiem taip pat kaip mum, vaiksto is vietos i vieta, tada chernia, kliovo nematem

-ato: normalus vra tik kad su batarke chuiovato vra. nes reikia issimti kai nenaudoji // Kai kam chujovato... Juk fondai ne is dangaus, o kazkie no saskaita, ar ne per juos kirsinami žmonės, plaunamos babkes // Butu idomu sudalyvaut, tik su laisvo laiko stoka tai biski man chujovato, nes as is Telsiu rajono todėl ir klausiu. // nejauti, kad tau paciai chujovato ten but gali? // Nu geras :) chatules aišku zb ir gyvena jie ne xujovo o pizdato

-ienė, -iena: Blemba, reik susitvarkyt, o tai bibienė gaunas. // shudu shudas pyzdiene kvadratu čia ne konkursas. // Serbai išsirenka kurioj nori buti grupej, sumoka stafke ir burtus ištraukia pagal serbu norus. Kito paaiškinimo nežinau kodėl iškart neištraukė. Kažkokia bybiena kitaip nepasakysi. // Kas čia per bybiena gaunas!

-auskas: Tėvas mirė ir pyzdauskas – pasikeitė santykiai. // „Tu dabar nepadarai?“ – „Ne, viskas, pizdauskas.“ // butas bendrai pirtas- nors pradinis įnašas -mano dalis, bet jau santuokoje. ir pizdauskas. neįrodysi kad realiai norėčiau jį tiesiog išmesti ir viskas. // As manau jog tiek as tiek tu, tiek visi cia komentuojantis suvokia jog Rytui bus totalus pyzdauskas tokiu atveju

¹Pavyzdžių pateikiama tik minimaliai, daugiau žr. Lietuvių kalbos žargono ir nenorminės leksikos žodyne (Kudirka 2012).

2 priedas. Vienaskaitos vardininko kilmėsrieveiksmiai be formantų

batai 'bėda; blogai': Tik nepamirsk kartu gerti visokius vaistus kad kepenis pravalytu nes kitaip po kiek laiko ar senatvej bus BATAI. // Tau bus batai, durneli! // kodėl AVG vakar neturėjo tam antiviruso... Dabar bijau ir prie kitų kompų lysti... jaučiu bus batai

bybis 'prastai, blogai': Jeigu taip kalsi – tai bybis bus! // Stengiaus, bet bybis gavosi. // Bybis čia tokie serveriai! Prisijungiau ir nulūžo servakas!

gaidys 'prastai, blogai': Jeigu taip, tai čia gaidys. // Gaidys blet čia gaunasi. // Jo, vakar buvo gaidys, bet rytu krypties vejo nereiketu kaltint.

ledas 'puikiai, nuostabiai': Wow, kaip ledovai atrodai! Sukuosena Zodziu LEDAS! // „Nu kaip?“ – „Ledas.“ // va cia tai aparatas! ledas!

mišios 'prastai, blogai': cia misios tau paciam butu o ir pinigine paplonintum ir dar pats i aki gautum. // Sako, melskis bahuras, tau misios. // Penktadienį rašom anglų iš penkių laikų. Bus šakės, mišios. // Matosi, su gramatika mišios tau.

pizda 1. 'prastai, blogai': Penktą valandą jau pizda, nieko nėra. // Tada jau buvo pizda, nusitašęs. // Pizda blet, nieko neišeis! // Viskas, pyzda jam! // Supuvus jinai, donkratą kur kiši, lenda kiaurai, pizda! 2. (enantiosemiška reikšme) 'puikiai, įspūdingai': Aš atsiguliu trečią ir atsikėliu apie vienuoliktą, man taip faina buvo miegot – pizda, ranka nutirpus, negaliu pasijudint, galvoju, kaip čia dar pamiegot.

pizė 'prastai, blogai': Pizė, sugadinau biški. // Išgėrėm tą bonką, o taip pasigėrėm, kad pizė. // O dabar tai jau pizė!, kapai!

paliava 'prastai, negerai, nekas': Jos namelyje ras – tai paliava. O mus matė dieną, paliava, dar jinai mentūroj dirba, ten sekretorė. // Dabar tai atsigavo, o buvo paliava išvis.

oraliotas 'prastai, negerai, nekas': Biski praliotas. kad grafike nenumatytas laikas // mazi miesteliai irgi pavojinga,ypac be pazystamu,daug lenku lietuviu,mazai darbo,taip kad gali irgi praliotas buti

ragas, ragai 1. 'blogai, bėda': Gerai jei dirba iš karto gerai, kitaip ragas. // Iš Klinikų važiauvau, tai irgi ragas, nėra keleivių išvis. // nuo smugio y subine pradejo suktis skersas, nu paciuoze kokia 30 metru ir atbulas y griovy....pizdec karoce, ragai 2. (enantiosemiška reikšme) 'puikiai, nuostabiai, šauniai': Marčius žaidžia – ragas, iš pradžių nemokėjo, o dabar varo! // Per tokį laiką pastatatyti tokią pilį, čia yra ragas! // bliamba kaip gerai atrodo..ragas.. // Nu ragas!! Nieko sau!

šaka 'prastai, blogai': Nu ten išvis, šaka! // Šaka, vsio!

šakės 1. 'prastai, blogai; geriau nereikia': Tau bus šakės! // Atrode, kad mums shakes. Pasirode, kad neatrode. // Rimtai!? Nu šakės... // Zmogelis isikalbejo, kad jam shakes, ir matyt susirgo sunkia depresijos forma // Nedirbčiau kariuomenėj, jei nemylėčiau cirko, ten tokių bajerių įvyksta, ten tokių atsiranda, kad šakės. 2. (enantiosemiška reikšme) 'labai gerai, šauniai': <Imulia> ale ot kokia idomi:D <Imulia> niu shakezzz // shakes kad patikai ce visiems..

šikna 'prastai, blogai': bus sikna ir kiekvienas suprantantis kaska ekonomikoje tai zino. // Po pirmos atkarpos bus "šikna", po antros "šikna" bus didesnė, po trečios "out", po ketvirtos jau "koma" // Zmogaus logika: matau, kad bus sikna, bet vistiek vaziuoju.

žopa 'prastai, blogai': gal muzika visai nieko, bet kas ten darosi nakti tai visiska zopa // gerai gali nebent tepalus pakeist. bet kas liecia variklio elektronikos darbus, tai tikrai ten zopa.

3 priedas. Asmenuojamųjų ir neasmenuojamųjų veiksmažodžio formų kilmėsrieveiksmiai

abaldiet', abaldet' 1. 'labai šauniai, puikiai': Nuostabios foto, dar kai pagalvoju, kad raiste, kur pilna akviry, darė moteris su kilograminiu fotiku rankose, tai visai abaldiet. // Karoc, chebryte, jumi neisivaizduojat kaip Klaipėdas didziajam submarine, dar zinomam kaip KURSKAS, ir faina. Ventilatoriai sukas, maistux fainas. Zodziu – abaldet. 2. 'prastai, visai kvailai; gali pakvaišti, geriau nereikia': Tevo golfas 2 85m. su dujom koki nuo 90m. o ka, rida abaldet kokia didele ir nieko dirba variklis gerai, tik kebului amen. // 30 Lt per menesi abaldet :) As uz interneta tiek moku

gadyca 'gerai': šiaip tai tos naujos maikės, tai tikrai gadyca atrodo, tik tas va tas kalnierius kažkoks lievas // jo buvo gadyca ir padraginom ir pasimalem po miesta :)

jabat', jebat', jibat' 1. 'velniop': Nu jebat tokie sirgaliai, tokiem atsisukus ta pacia plyta i morda paleist reiketu. // Demesio stoka jibat kaip nervina tokios,galvoja idomu mum ziuret 2. (enantiosemiška reikšme) 'puikiai; tai bent!, nieko sau!': panasiu filmu i sita gal zinot kokiu apie mafija ir pns, paziurejau vakar sita filma tai jibat kaip patiko :D

pajabat', pajebat', pajibat' 'vienodai, nesvarbu, velniop, nusispjaut!': Skolą atidavė, įsivaizduoji? Galvoju, pajabat, grįš iš Airijos po metų ir atiduos. // Iš tikro esu pijokas, alkoholikas – ir pajabat!

jabal, jebal, jibal 'velniop; prastai': jebal as tuos kiniecius, jei taip vadovautis tai sunis valgyt pradesim // jabal negalima tokiu filmu kurti paskui dar atsiras koks psijas

jabu, jebu, jibu 'velniop, prastai; po velnių': as konkrečiau kalbeju apie e60 pvz :) dizainas salono tai ja jibu.. // Ja jibu! Krv admynai daunai sito webo, diskriminacija.

nejebiot, nejibiot, nejabiot 'vienodai': Man nejibiot jusu kalbos.... KALBEKIT KIEK NORIT! // manes jos nejebiot, as jas ignoruoju, ignoruok tuos spaudikus ir tu

nijebiot, nijibiot, nijabiot 'vienodai': niekam nijibiot spoguoto mudako nuomone :) // dabar as drasiai ant masinos lipdau white power lipdukus ir kaip sakoma nijabiot ka kiti apie tai galvoja.

nepisa 'vienodai': Manes nepisa vapse kaip rasau cia ne diktantas koks, kad tureciau rasyt be klaidu. // manes nepisa loche ka tu galvoji ir ka tu manai ir isvis tu man sudo vietoje

pisau 'velniop; nusispjaut': nieko gero.todel ir nejau.jabal 25lt bilietas,dar laukia ejlej trintis kokia valanda 15 laipsniu saltyje pisau. // pirmaujame pagal vaiku pardavima uzsenieciams. pisau tokia demokratija

sucks, sux 'prastai, blogai; šūdas': Filmukai neblogi, bet gameplay atrodo sux.. koks Devil may cry ar net Matrix smagesnes kovas turi // Gal ir spol, bet labai jau gremezdishkai atrodo.. Sux... Ir vel blogai. // ambasadore net i dokus nepaziurejo, pasake:

anglu kalba ir lietuvoj gali mokintis. sux // tipo per 10 dienu turiu sumoketi bauda ir dar 150 lt papildomai uz antstolio paslaugas arba teismas ar kazkas panasaus....sucks

rules, rulez 'puikiai; jęga': logo visai rulez atrodo // Atjungiu cd-rw - rulez, ir atvirksčiai, kai atjungtas dvd-rw - irgi rulez.

zajabys, zajebys 'gerai, nuostabiai': Nerealiai zajabys. // siaip kas golfe zajabis kad taisymas uz dyka, o dyzelio nelabai patarciau imti

zaibys 'gerai, nuostabiai': tai tau zaibys kad taip nuskilo, o mums nepasiseke ir pinigus sumokejom ir nieko gero // Žiauriai ZAIBYS siunčia, nes kai siunčiausi iš ThePirateBay tai hujovai siuntė vos 10 kb/s

zeba 'gerai, nuostabiai': Vo sitas zeba atrodo! // ko jum golfas uzkliuvo? zeba atrodo. gal tik ratai mazoki. // Kritineje maseje dalyvavau pirma karta, ir buvo zeba.

zasibys, zasybys, zasaibys 'labai puikiai, gerai': Nu tai zasibys kai kokiam gailiui sedi ant suolo visas varzybas ir gauna piniguz uz palaikyma // auto ir mergos zasaibys!

4 priedas. Žargoniniai prieviksmai be formantų

amba, ambo 'blogai; mirtis': jau jei viena karta uzkliuvo tai amba visam gyvenimui. // jei koks moderas pasigilins cia i musu diskusija tai ir as gausiu ispejimu ir jus po bana, arba vabscie tema uzrakins ir bus amba.

aut, autas, out, outas 'blogai; galas': idomiausia tai zinoma kaip sitas dyzeliukas ziema kursis (nes turejau senute 626 dyzeli 89, tai -20 jau jau buvo aut...). // Kavaliauskas grybą pjovė, todėl ir buvo out. // Pirmadienis - visiškas autas, antradienis - darbas // Po 3parų man buvo outas. Pamiegi tu 2-3val sudėjus, bet tas miegas po 20-30min tai ne tas pats, kas išstis 3valandas miegot.

chana 'blogai; galas, mirtis': Tau chana! // Pusę metų yra tokia žopa, chana. // lietrytis...chana! gaideliai,ishskydo,o gal triusikus pamete? laikas ishsikratyt ir pradet zaist!

chier, cher 'nė kiek, nieko': tokiam kartingui reik ramesnes kreives, nes kitaip her tu ji nulaikysi vingiuose su tokiu svoriu. // seip jie turi but grudinti, ir jei kas- luzta o ne sudyla, bet kai nuluzta-her tu ji isgresi. // kiek kartu bandziau perplesti tai xer tu ja preplesti... kokybiskas daiktas

chrien, chren 'nė kiek, nieko': sitie geri, bet xrien juos rasi, o nauju kaina skaudziai kanda. // Reikia gyventi sia diena,imti vokeli jr pensija kauptis paciam, is valdzios xren ten ka gausi.

chui 'nė kiek, nieko': Chui tu ją pagausi! // Buvo klausimas ir chui - pasimete!

čiki 'gerai; šauniai': sake begalo daug graziu zodziu ir aplamai viskas yra ciki tarp ju // prieš tai buvo viskas ciki, tvarka, ledas // Na jau tuomet, viskas bus ciki!

dermo 'blogai; šūdas': Dermo blet! Nieko nėra! // Hellhammer (irgi atrodo "dermo" beveik visom prasmem, bet per tiek metu vis dar tashko)

dzin 'vienodai': Jokių neigiamų emocijų, visiškai dzin viskas. // Man tai dzin, jeigu jai gerai, tai ir man gerai.

fig 'nė kiek, nieko': Tikrai joks prasikales zhvejys su gerais yranciais fig apzhvejijos vietiny, kuris konkrechiame telkinyje zhvejoja n metu // Blyn iš tokių atsakymų fig ką doru sužinosi.

gavno 'blogai; šūdas': Atrodo puikiai, bet vistiek atsiras kas rėks, kad bus gavno. // Bus gavno, jeigu prades neberizikuot. // jei rusiskai norejai parasyt tai irgi gavno gavas.

kajuk 'blogai; galas': garbanos sendina?man rodos,kai nieko ant galvos nera tada jau kajuk // Kitas dalykas jeigu jis neveikia, tai arba pačiam tachometrui kajuk arba kažkur nėra kontakto

kaput 'blogai; galas, mirtis': tikrai kad ispanams jau visai kaput. patiko man vakarykštės rungtyinės // infliacija nespejama pazaboti,o po euro ivedimo bus isvis kaput // Vargšai jau pagalbos prašo, mato, kad kaput jiems dabar, pinigėliai nebyra už šmeižo liūną. // Kas kad suprantu, kad jei sunkumai darbe, tai ne pasaulio pabaiga, jei dūšioj jaučiu, kad kaput.

karočia, karoče 'vienu žodžiu, trumpai tariant': Karoče, varom pas mane į chatą, o paskui sumąstysim. // Gerai, karočia. Pirma parašysim, paskui pažiūrėsime.

kirdych, kirdyk 'blogai; galas': parduos dar sezonui nesibaigus ir dabar čia išsikalinėja...nors jei trauma rimta, tai išvis jiems kirdyk // jei nesila ilgai apatine slanga tada termostatui kirdich // jeigu deportuot emigrantus tai kirdik visiems anglikam.ant vienu babujinu neissilaikis.

kūl, cool 'gerai; šauniai': AČIŪ DALYVIAMS! Buvo cool! // Medžiaga - veliūras, zamšas, na švelni tokia :) Žiauriai cool atrodo.

lafa 'gerai, puikiai': Su hara reik pamidorikų, supjaustai: druskytės, pipiriukų - lafa! // kaifas neapsakomas kada is -5 laipsniu salcio patenki i 20-25 silumos - lafa!

mimo 'prošal': jauciu, kad taiklaus suvio nepavyks paleist po 15 min ji jau uz 150 metru(zingsniavau), dalis korpuso atsidege, saunu- mymo

nematū 'aklai, nepatikrinus': pirkau "nematu", bet - pataikiau :-D Visai patenkintas, nes kompas neblogas // As vaziauvau nematu. Susiradau internete kelis adresus hotel'iu pagal zemelapi atsirinkau kurie man tinkamesni marsrutu ir vaziauvau.

onlain, on-line 'interaktyviai': Cs-ui reikia normalaus ineto ir zaisti online. // gerai suprantu yra team'u kurie nerealiai varo online o lan'e nieko nepadaro!

random 'atsitiktinai, bet kaip': idomu kaip cia tuos klausimus renka ;] nes kai kurie tai atrodo "random" paimti, be rysio. // nu biški reiktu dar padirbėti diena kitą ir dar plius kažkaip man čia atrodo random objektai sumėtyti // Superinė paskaita buvo, random užėjau į pačią pradžią ir nesupratau kaip 1:30 praėjo

seksi, sexy 1. 'seksualiai': Man tai irgi, apatine kuno dalis dar atrodo seksy, kol su timpom // gerai butu pakomentuoti kokie maudimosi kostiumeliai yra graziausi ir su kokiais mergina atrodo sexy **2.** 'įdomiai, šauniai, patraukliai': Šiaip viskas sexy ten, darbas pakankamai švarus ir geras. // visai nieko tau tinka akinukai visai seksi.

slabo 'per silpna, nepajėgu, slabnai': Ką bele kuris vietinis padarytų per pusvalandį už dvacoką, "garbingiems ponams" ir "nusipelnusiems specialistams", pasirodo, slabo. // Tas amfas ne tai kad slabo, bet koks čia kaifas, nei šis, nei tas - bangos nėra, o pasidarai priklausomas nuo jo ir turi kažką tokio neužčiuopiamo.

šabaš 'blogai, prastai': Sumazini ventiletoriu veikima iki minimumo, arba vobsie isjungi ir padidini kompo kruvy, kad uzkaistu greiciau, ir kompuj sabash // Nes man salta kuriasi kaip bite, tik sustok degalinej - sabash. Kurk nekures... // jei nesulosia braunas (jo ir pavarde labai tiksli, dar kokio bleknio reiktu jam i pora) ir kitas koks ten - CD, kaip is volkerio filmuko, tai ir sabash, nesulosia niekas.

šaiže 'blogai, prastai': skubiai parduodi? :) shaize neturiu licnu litu tiek dabar iskart.. // karocia shaize su minija, kuo toliau tuo prasciau, keista bet ir zveju stipriai sumazejo // esu pigletas, kuris turi leta medz apykaita, tai jau jau reiketu neapsileist, kitaip tai shaize bus, jau i drabuzius nebetelpu

šit, shit 'blogai, prastai': Shit. daugiau niekur neimanoma gauti? // kalafijorai 12 lt, paprasti kopustai apie 7... shit tikejasi pirkti is ten bet kazkaip gaila pinigeliu.

ticharia 'slapčiomis': Ten ticharia palaidojo taip, žinai, viskas tuo ir baigėsi. Nė tos panos kabino, nė ten kas kokį tyrimą darė. // Baisiausi tie, kurie nesako, o daro ticharia.

vabšče, va bšče 'išvis, apskritai': Būtų už ką – vabšče užmuštų! // Aš tai vabšče nesupratau. // Aš tai išgėręs, bet tu tai vabšče nieko nematai.

von, vun, vūn 'lauk, šalin': Von iš čia! // moki bet nenori rašyt lietuviskai tai jau vun iš čia? // Jei nedalyvauji Lockerz projekte, td ##### rašai lockerz temoj? Vūn.. nereik niekam čia tavęs.

zapраста 'lengvai, paprastai': Ardosi zapраста.varztai su atviortke,o trys rankeneles su replem // Sudomint zapраста, tik kur paskui tokius dėt?